

E. U. de Enfermería (Ourense)

Grao en Enfermería

Materias

Curso 2

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
O51G140V01201	Introdución á enfermaría clínica	1c	6
O51G140V01202	Ética e lexislación	1c	6
O51G140V01203	Farmacoloxía e dietética	1c	9
O51G140V01204	Enfermaría clínica I	1c	9
O51G140V01205	Enfermaría clínica II	2c	6
O51G140V01206	Enfermaría comunitaria II	2c	9
O51G140V01207	Xestión de enfermaría	2c	6
O51G140V01208	Prácticas clínicas I	2c	9

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Introdución á enfermaría clínica				
Materia	Introdución á enfermaría clínica			
Código	O51G140V01201			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Ourense)			
Coordinador/a	Fernández Varela, María Milagros			
Profesorado	Cerradelo Lama, Jaime Fernández Varela, María Milagros			
Correo-e	mfervar3@sergas.es			
Web				
Descrición xeral	O propósito desta materia é capacitar ao alumado para identificar as alteracións da saúde das persoas , así como no coñecemento de procedementos enfermeiros			

Competencias	
Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada as necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenrolo dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais y deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos as persoas, familias o grupos, orientados aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cuales se diagnostica, trata ou cuida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos los medios dispoñibles
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocuidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial na transformación
B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral da saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
B18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidade e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou terminal
C2	Coñecer o uso e a indicación de produtos sanitarios vinculados aos coidados de enfermaría.
C9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos, e as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.
C13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
C28	Coñecer as alteracións de saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión da información

D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersonais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade hacia temas medioambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Saber as principais causas do enfermarse humano (etiología) e os mecanismos polos que estes actúan de forma nociva (patogenia)	A1		C9	D1
	A2		C13	D2
	A3		C28	D4
	A4		C29	D9
Ser capaz de identificar os principais síntomas que se asocian á enfermidade e os signos que se detectan ao realizar a exploración física do paciente (semiología)	A2	B1	C9	D1
	A3	B3	C13	D2
	A5	B6	C28	D9
		B17	C29	
Ser capaz de aplicar as principais técnicas diagnósticas e as normas de actuación de enfermaría en cada unha delas	A2	B2	C2	D1
	A4	B6	C13	D4
	A5	B9	C18	D5
		B14	C28	D6
		B15	C29	D7
		B16		D8
		B17		
		B18		
Ser capaz de utilizar adecuadamente os produtos sanitarios	A4	B12	C2	D3
				D7
				D10
				D11
Ser capaz de identificar as enfermidades producidas por axentes físicos	A5		C9	D1
			C28	D7
			C29	

Contidos

Tema	
Introdución á fisiopatología.	1. Valoración de signos e síntomas de enfermidade: -. Monitorización dos signos vitais -. Dor -. Monitorización respiratoria: Disnea, tose, cianosis, ... -. Hemorrexias. -. Manexo da náusea, Manexo do vómito. -. Tratamento da febre, Hipertermia e hipotermia. -. Alteración da consciencia. Síncope... Avaliación. Monitorización. -. Fracturas (tipos) e traumatismos (cranial, de medula espinal e pescozo, torácico, abdominal e facial).

Procedementos de enfermaría nas manifestacións patolóxicas. (Uso e indicacións de produtos sanitarios).	Coidados enfermeiros, incorporando linguaxe e metodoloxía enfermeira (NNN) - Coidados de enfermaría ao ingreso: Documentación (valoración, rexistros :gráficas, escalas,...) - Obtención, manipulación e transporte de mostras: sangue (Flebotomía: arterial,venosa) e Mostra de sangue capilar), feces , esputos, PAAF e biopsias - Sondaxe vesical, sondaxe gastrointestinal e coidados - Punción intravenosa. Coidados - Administración de medicación: diferentes vías (tópica, inhalatoria, rectal, oral e parenteral). *antoux. - Vendaxes : xeneralidades, material, tipos, funcións, complicacións,coidados - Axuda na exploración: Preparación probas diagnósticas e/ou terapéuticas (Punción lumbar, paracentesis, artrocentesis, pericardiocentesis e toracocentesis). - Termoterapia: Aplicación de calor ou frío ... - Transporte: dentro da instalación e Transporte: entre instalacións. - Axuda co autocuidado e Coidados paciente encamado: Baño, Cambio de posición,... - Coidados post-mortem.
---	---

Soporte vital Básico e avanzado.	--. A asistencia prehospitalaria urxente. Ambulancias paramédicas, transporte aéreo e preparación do paciente. Respiradores de transporte. Material de monitorización e transporte. --. Urxencias. Definición.Triaxe, clasificación e procedementos. - Interpretación ECG. Arritmias cardíacas de atención urxente. Monitorización. - Primeiros auxilios. RCP. - Afogamento. - Lesións por electricidade. - Inxestión de cáusticos. - Inhalación de gases tóxicos. - Queimaduras. - Conxelacións.
----------------------------------	--

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	22	25	47
Titoría en grupo	3	0	3
Presentacións/exposicións	0	11	11
Lección maxistral	22	26	48
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1
Probas de tipo test	4	36	40

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminario	Actividades teórico-prácticas enfocadas ao traballo sobre procedementos específicos, que permiten complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvo de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Seminario	Asistencia obrigatoria ao 90% das horas de seminarios e participación nas diferentes actividades que se realicen Avaliación continua das habilidades prácticas nos distintos procedementos enfermeiros, capacidade de traballo en equipo, habilidades de organización e planificación previa a unha simulación práctica.	5	B1 C2 D1 B2 C13 D2 B3 C29 D4 B17 D6 B18 D7 D10 D11
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e estudantes dun tema sobre contidos da materia .Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo	5	A2 D1 A3 D2 A4 D3 D5 D6 D7
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Probas para a avaliación de coñecementos e habilidades técnicas adquiridas en relación aos diferentes procedementos enfermeiros, nos diferentes seminarios. Tamén se avaliará o manexo da linguaxe NANDA/NOC/NIC Datas de avaliación: 11 e 15 / 12/2017 28 e 29 / 06/2018	40	C2 D2 C18 D8 D9 D10 D11
Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Exame de 50 preguntas, obterase un punto por cada acerto. Esixírase polo menos 30 puntos (sobre 50) para aprobar. Imprescindible superar cada parte para facer media Data de avaliación: 1ª EDICIÓN: 19/12/2017	50	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Opción non presencial: Non contará co 5% da avaliación continua.

Para superar a totalidade da materia será indispensable ter superada cada unha das partes. O suspenso dalgunha parte suporá non superación da materia.

Os estudantes que se acollan a esta opción deben solicitalo por escrito ao profesorado antes do 27 de outubro de 2017

Segunda edición: O alumno examínase da parte que non superase na 1ª edición, o tipo de proba será o mesmo. Datas de avaliación: Proba tipo test 29/06/2018 Probas prácticas 28 e 29 /06/2018

FIN DE CARREIRA: CRITERIO DE AVALIACIÓN: proba tipo test (60%) e proba práctica en aula de prácticas (40%).

Exame test de 50 preguntas, obterase un punto por cada acerto . Esixírase polo menos 30 puntos (sobre 50) para aprobar.

Datas de avaliación: 13/10/2017

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Editado por T. Heather Herdman, **Diagnósticos Enfermeros: Definiciones Y Clasificación 2015-2017 (NANDA)**, 10ª, Elsevier ESPAÑA, 2015

Gloria Bulechek Howard Butcher Joanne M. Dochterman Cheryl Wagner, **Clasificación de Intervenciones de Enfermería (NIC)**, 6ª Edición., Elsevier ESPAÑA, 2013

Meridean Maas; Marion Johnson; S. Moorhead, **Clasificación de Resultados de Enfermería (NOC)**, 5ª, Elsevier ESPAÑA, 2013

NNNConsult, Elsevier España,

Javier Morillo Rodríguez and David Fernández Ayuso, **Enfermería clínica II . Cuidados críticos y especialidades médico-quirúrgicas**, 1ª, Elsevier España, 2016

Perry, A.G; Potter, P, **Guía Mosby de Técnicas y Procedimientos Básicos**, 7ª, Elsevier España, 2011

Index de enfermería (digital),

Enfermería global (global),

Enfermería Clínica,

Bibliografía Complementaria

Portal Sanitario Fistera (Atención Primaria en la Red) <http://www.fisterra.com/index.asp>,

<http://www.isciii.es/investen>,

Nursing,

Metas de Enfermería,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermaría clínica II/O51G140V01205

Enfermaría clínica III/O51G140V01301

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermaría clínica I/O51G140V01204

Prácticas clínicas II/O51G140V01303

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/O51G140V01101

Fisioloxía: Fisioloxía/O51G140V01105

Fundamentos de enfermaría/O51G140V01107

DATOS IDENTIFICATIVOS**Ética e lexislación**

Materia	Ética e lexislación			
Código	O51G140V01202			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Ourense)			
Coordinador/a	Fariñas Valiña, Natalia			
Profesorado	Fariñas Valiña, Natalia			
Correo-e	nfarval@gmail.com			
Web				
Descrición xeral	A profesión de enfermaría afecta directa e intimamente ao ser humano, por iso corre o risco de lesionar posibles dereitos fundamentais, como a intimidade, a honra, a liberdade. - O alumnado será capaz de identificar e comprender os preceptos éticos-deontolóxicos, lexislativos e administrativos que regulan a profesión de enfermaría. - Será capaz de aplicar a situacións concretas os principios éticos e preceptos lexislativos que regulan o exercicio profesional da enfermaría e ser competente en exercelos. - Coñecerá os dereitos e deberes dos pacientes, con especial atención á información, segredo profesional, e o obrigado respecto ao principio de autonomía. - Comprenderá o papel da enfermaría dentro das profesións sanitarias e como deberá ser a súa actuación profesional, desde o punto de vista legal e ético con outros profesionais sanitarios e outros membros do equipo.			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermería, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada as necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais y deontolóxicas aplicables.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as súas opinións, creencias e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respetar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermedade
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz cos pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermería española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial na transformación
B13	Aplicar os principios de financiación sanitaria e sociosanitaria e utilizar adecuadamente os recursos dispoñibles
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidade e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de cuidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou terminal
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.

C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C48	Coñecer a lexislación aplicable e o código Ético e Deontolóxico da enfermaría española, inspirado no código Europeo de Ética e Deontoloxía de Enfermaría.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
C52	Coñecer os coidados paliativos e control da dor para prestar coidados que alivien a situación dos enfermos avanzados e terminais
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersonais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade hacia temas medioambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Aplicar os principios da *Bioética e os valores éticos	A1	B4	C11	D1
	A2	B7	C12	D2
	A3	B8	C48	D3
	A4	B10	C49	D4
	A5	B11	C50	D5
		B12	C52	D6
		B13		D7
		B15		D8
		B18		D9
				D10
				D11
Ser capaz de realizar unha análise ética e de deseñar e resolver casos	A2	B1	C48	D1
	A3	B4	C49	D2
	A4	B7		D3
	A5	B8		D4
		B10		D5
		B11		D6
		B12		D7
		B13		D8
		B18		D9
				D10
				D11

Contidos

Tema	
1º. - COÑECEMENTO DO MARCO LEGAL E ADMINISTRATIVO VIXENTE PARA *DESARROLLAR AS FUNCÍONS PROPIAS DO PERSOAL DE ENFERMARÍA.	Formas de culpabilidade 1.- O *Dolo: concepto e clases 2.- A Imprudencia: concepto requisitos e clases. Casos prácticos. 3.- Responsabilidade penal derivada do traballo en equipo. 4.- a persoa: Concepto, a persoa como suxeito de dereitos. Capacidade xurídica e capacidade de obrar. O estado civil da persoa. os estados civís no dereito español. 5.- A dependencia xurídica da persoa incapacidade e minoría de idade 6.- A persoa xurídica: Clases, polo seu ámbito, a súa estrutura, e o interese que perseguen.

2º.- *DISTINCION ENTRE Os CONCEPTOS: ÉTICA, *DEONTOLOGIA E DEREITO.	*Ética, *Bioética e dereito 1.- Introducción. *Ética e *bioética 2.- Análise dos supostos mais relevantes na asignación de recursos sanitarios 3.- Análise do custo-beneficio. A experiencia de Inglaterra, a experiencia de Suecia 4.- Conclusión. 5.- Principios básicos da *Bioética 6.- O dereito
3º.- Os CÓDIGOS DEONTOLÓXICOS.	1.- Código *deontológico da *enfermería española 2.- Código *deontológico do consello internacional de enfermeiras 3.- O conflito moral 4.- *Casuística.
4º.- A *REGULACION XURÍDICA E DEONTOLÓXICA DOS DEREITOS DOS PACIENTES. XUSTIZA SANITARIA: IGUALDADE FRONTE Á ASISTENCIA E DISTRIBUCIÓN DE RECURSOS	1.- O informe *Belmont 2.- Lei básica reguladora de autonomía do paciente... 3.- Xustiza sanitaria: xustiza sanitaria socialista, *utilitarista e *contractualista 4.- Intervención do Estado no mercado sanitario, vantaxes e desvantaxes da sanidade pública e privada 5.- Crise económica e medidas de control do gasto sanitario.
5º.- PROBLEMAS RELACIONADOS CO INICIO E O FINAL DA VIDA.	1.- Aspectos legais relativos á *I.*V.E. Introducción. concepto. Cuestións legais. 2.- Requisitos xerais e particulares para que a *I.*V.E sexa legal, establecidos en Lei Orgánica. 3.- *Casuística. 4.- Eutanasia: Introducción. Concepto. Aclaracións terminolóxicas. 5.- Clases. Regulación xurídica. diferentes posturas. 6.- Reflexión ética sobre a eutanasia. A lei ante a eutanasia. 7.- O código penal español e a eutanasia. 8.- Diferentes argumentos. Conclusión. 9.- vontades anticipadas. 10.- A *bioética e a axuda ao enfermo terminal: Introducción. A obra de Elisabeth *Kübler-*Ross.
6º.- NORMATIVA XURÍDICA E ÉTICA EN *RELACION CO SEGREDO PROFESIONAL.	1.- Segredo profesional. Natureza. Concepto. Regulación xurídica. o segredo profesional en enfermaría. 2.- Circunstancias nas que está xustificada a violación do segredo profesional. 3.- Conflitos de dereitos. Regulación do segredo profesional no estatuto da organización colexial de enfermeiros/*as. 4.- Xuramento Florence *Nightingale. *Hipocrático 5.- Lei orgánica de protección de datos de carácter persoal.
7º.- LEIS XERAIS QUE TEÑEN *REPERCUSION SOBRE A PROFESIÓN.	Consentimento Informado 1.- Introducción. Concepto e fundamentos do dereito á información no Consentimento informado 2.- Modo de cumprir a información. Alcance da información. Excepcións ao deber de información. 3.- Supostos típicos. *Lex *Artis. Consentimento do paciente. Requisitos do consentimento. 4.- Excepcións legais. Revogación. Carga da proba. 5.- A *Donación. Introducción. Ámbito da lei. Requisitos esixidos para unha doazón de persoa viva. Requisitos esixidos para un doante falecido. 6.- Supostos especiais. Excepcións. 9.- Lei Xeral de Sanidade. 10.- Lei xeral de saúde pública.
8º.- LEIS ESPECIFICAS SANITARIAS	1.- *Convención sobre os dereitos das persoas con discapacidade. 2.- *Declaración universal sobre *bioética e dereitos humanos. 3.- Lei orgánica de medidas de *protección integral contra a violencia de xénero 4.- Protocolo común para a *actuación sanitaria ante a violencia de xénero. Medidas proteccionistas 5.- Normativa do acoso sexual e por razón de sexo.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	19	20.5	39.5
Titoría en grupo	3	0	3
Eventos docentes y/o divulgativos	2	0	2
Lección maxistral	23	44	67
Observación sistemática	0.5	0	0.5
Probos de tipo test	4	34	38

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Titoría en grupo	Entrevista co alumnado, para orientar ou resolver dúbidas
Eventos docentes y/o divulgativos	Conferencias, charlas, exposicións, mesas redondas, debates... realizados por relatores de prestixio, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do docente dos contidos da materia obxecto de estudo

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumnado mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvo de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe. Remitirá as dúbidas por correo electrónico ou outro medio, para resolvelas o día da *tutoría. HORARIO *TUTORÍAS: LUNS DE 11 A 13 HORAS

Avaliación					
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Seminario	Avaliación continua. Obrigatoriedade de asistencia ao 90% das horas.	40	A1	B7	D5
			A2		D6
	O alumnado presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia de seminarios. A exposición teñen que ser igual de tempo entre os compoñentes do grupo. Valorarase presentación, manexo de linguaxe científica, contidos, capacidade de síntese, capacidade comunicativa, ...		A3		D7
			A4		D8
			A5		D9
					D10
					D11
	Nota de corte 5 imprescindible superar cada parte para facer media.				
Probos de tipo test	Probos para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). O alumnado selecciona unha resposta entre un número limitado de posibilidades. cada pregunta mal resta 0,33. Nota de corte 5 Imprescindible superar cada parte para facer media	60		C48	C49

Outros comentarios sobre a Avaliación

Avaliación continua na aula.

1º) Actitude e participación nas clases teóricas e interactivas, durante o calendario de curso. 2º) Realización de traballos persoais e de grupo. Elaboración dos traballos avaliarase: dominio da materia, capacidade de síntese, de reflexión e de crítica, procura bibliográfica, bo nivel de comunicación escrita, redacción e orixinalidade.- Formato dos traballos: título, introdución, obxectivos, material e métodos, resultados, conclusións e bibliografía, Letra Calibri nº 12, espazo 1.5, total 3º) Presentación oral dos traballos avaliarase: bo nivel de comunicación oral.

Modalidade Non Presencial: A esta modalidade poderase acoller o alumnado que por causas xustificadas non lles sexa posible asistir con regularidade (máis do 90%) aos seminarios, deben solicitalo por escrito á docente antes 28 de setembro. Apartados:-1º) Proba test e/ou pregunta curta (exame de teoría) 60 % Nota de corte 5. 2º) Cartafol de traballos dos seminarios, fixarase coa docente. Entrega e defensa dun dos traballos, o último día de exposición con o resto da clase. Formato: título, resumo, introdución, obxectivos, material, métodos resultados, conclusións e bibliografía, Letra Calibri nº 12 espazo 1.5. 10%. Nota de corte 5, Imprescindible superar cada unha das partes para facer media. Exame escrito dos seminarios fixarase hora coa docente, 30% **Convocatoria de exames**:-Ordinaria: 11 xaneiro - 12 horas-Xullo: 4 de xullo - 11 horas exame da parte/s non superada/s -Fin de carreira: 9 de outubro - 10 horas. Proba tipo test da totalidade da materia

nota de corte 5.Utilizarase a plataforma Faitic, da Universidade de Vigo, para manter comunicación académica-docente, co alumnado.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

MUÑOZ CONDE, F.;, **DERECHO PENAL PARTE ESPECIAL**, 20ª, TIRANT LO BLANCH, 2015

MEDINA CASTAÑO, C.D.;, **ÉTICA Y LEGISLACIÓN EN ENFERMERÍA**, 1ª, D.A.E., 2008

FERNANDO SAVATER Y GIANNI VATIMO, **QUE ES LA MORAL?**,

MARIA DEL PILAR ARROYO GORDO,JOSE MARIA ANTEQUERA VINAGRE., **RESPONSABILIDAD LEGAL Y DEONTOLÓGICA DE LOS PROFESIONALES DE LA ENFERMERÍA**, 1ª, D.A.E, 2005

Bibliografía Complementaria

FEITO. L.;, **ÉTICA Y ENFERMERÍA**, 1ª, SAN PABLO, 2015

GAFO, J.;, **LA EUTANASIA Y EL DERECHO A MORIR CON DIGNIDAD**, 1ª, PAULINAS, 1984

FALCÓN Y TELLE, M.J, **EQUIDAD, DERECHO Y JUSTICIA**, 1ª, UNIVERSITARIA RAMON ARECES, 2005

MARTINEZ DE VELASCO, J.L, **CONSTITUCION ESPAÑOLA**, 5ª, CONSTITUCION Y LEYES, 2010

RAWLS, JOHN, **LA JUSTICIA COMO EQUIDAD**, 1ª, PAIDOS IBERICA, 2008

VALPUESTA FERNÁNDEZ Mª DEL ROSARIO , DE PABLO CONTRERAS PEDRO , CAÑIZARES LASO ANA , ORDUÑA MORENO, **CODIGO CIVIL COMENTADO**, 2ª, CIVITAS, 2016

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Enfermería comunitaria I/O51G140V01104

Fundamentos de enfermería/O51G140V01107

Psicoloxía: Psicoloxía/O51G140V01102

Enfermería clínica I/O51G140V01204

Introdución á enfermería clínica/O51G140V01201

Outros comentarios

- Estar en clase coa guía docente da materia
- Moi importante a participación, *implicacion e actitude nos seminarios
- Rógase unha permanente atención ás disposicións sobre a materia que, no seu momento, figuren nos taboleiros de *aununcios da Escola
- Consultar a plataforma *FAITIC a través da cal se fornecerá *informacion para o seguimento e desenvolvemento da materia
- Especial atención ao Segredo profesional
- Na *presentacion dos traballos, valorarase a ORIXINALIDADE

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Farmacoloxía e dietética				
Materia	Farmacoloxía e dietética			
Código	O51G140V01203			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS 9	Sinale FB	Curso 2	Cuadrimestre 1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Ourense)			
Coordinador/a	López Otero, M ^a José			
Profesorado	López Otero, M ^a José Pereira Vázquez, María			
Correo-e	checheotero@gmail.com			
Web	http://http://euenfou.webs.uvigo.es/			
Descrición xeral	FARMACOLOXÍA E DIETÉTICA APLICADA Á CIENCIA DA ENFERMARÍA			

Competencias	
Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocuidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz cos pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B17	Realizar coidados de enfermería baseándose na atención integral da saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
C3	Coñecer os diferentes grupos de fármacos, os principios da súa autorización, uso e indicación, e os mecanismos de acción dos mesmos.
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C5	Coñecer e valorar as necesidades nutricionais das persoas sas e con problemas de saúde ao longo do ciclo vital, para promover e reforzar pautas de conduta alimentaria saudable.
C6	Identificar os nutrientes e os alimentos en que se atopan.
C7	Identificar os problemas nutricionais máis habituais e seleccionar as recomendacións dietéticas adecuadas.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D7	Razoamento crítico
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D11	Sensibilidade hacia temas medioambientais

Resultados de aprendizaxe	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Ser capaz de diferenciar os diferentes grupos de medicamentos, os principios activos, uso e indicacións, así como os fundamentos farmacodinámicos e farmacocinéticos implicados.	A2 A3 A4 A5	B15 B17	C3 C4	D1 D2 D3
Ser capaz de avaliar os beneficios esperados e os riscos asociados á administración de medicamentos, tanto desde o punto de vista poboacional como do paciente individual.	A2 A3 A4 A5	B15 B17	C3 C4	D1 D2 D3
Ser capaz de aplicar os principios que rexen o uso racional e eficiente da farmacoterapia.	A2 A3 A4 A5	B15 B17	C3 C4	D1 D2 D3 D4
Saber realizar pautas e indicacións saudables na poboación sa nas distintas etapas da vida, en función de idade e sexo.	A1 A2 A3 A4	B9 B10 B11 B15 B17	C5 C6 C7 C8	D3 D7 D9 D11
Saber identificar as situacións de risco nutricional. Saber realizar intervencións nutricionais e establecer pautas e recomendacións na prevención ou tratamento da enfermidade.	A1 A2 A3 A4 A5	B9 B10 B11 B15 B17	C5 C6 C7 C8	D3 D7 D9 D11

Contidos

Tema	
Conceptos de farmacoloxía e fármacos, principios e mecanismos xerais de acción dos fármacos.	Definición de termos farmacolóxicos. Procesos de obtención de fármacos.
Formas de dosificación. Estabilidade dos medicamentos.	Formas farmacéuticas.
Farmacocinética dos medicamentos	Absorción, distribución, metabolismo, eliminación, implicacións clínicas.
Farmacodinamia dos medicamentos.	Concepto de receptor. Interacción fármaco-receptor
Fundamento da posoloxía e do réxime posolóxico.	Calculo de dose Vías de administración
Farmacoterapia en función dos problemas máis frecuentes.	Farmacoloxía cardiovascular. Farmacoloxía do aparello respiratorio. Farmacoloxía do SN autónomo e periférico. Farmacoloxía do SN Central. Farmacoloxía do aparello dixestivo. Medio interno. Hormonas, metabolismo e vitaminas. Farmacoloxía antiinfeciosa. Quimioterapia antineoplásica. Inmunomoduladores.
Efectos adversos dos medicamentos.	Farmacovigilancia.
Nutrición e dietética: Desenvolvemento histórico da nutrición e a dietética, o concepto de nutrientes e enerxía.	Alimentación, nutrición e dietética. Consumo alimentario recomendado.
Factores que determinan as necesidades enerxéticas, necesidades e recomendacións nutricionais.	Requirimentos e recomendacións nutricionais da poboación xeral.
Estudo dos alimentos como fonte de enerxía e nutrientes.	Nutrientes. Proteínas. Glúcidos. Lípidos. Vitaminas. Minerais.
Modificacións que sofren os alimentos cos procesados.	Dixestión, absorción e metabolismo.
Estudo da alimentación das persoas sas e nos distintos momentos do ciclo vital.	Recomendacións en poboación xeral. Recomendacións adulto san. Recomendacións no ancián. Xestación e lactación.
Estudo da valoración do estado nutricional dos individuos.	Valoración nutricional. Valoración da inxesta. Elaboración de dietas
Dietoterapia en función das patoloxías máis frecuentes.	Dietas terapéuticas. Diabétes, dislipemia, osteoporose, HTA, Insuficiencia renal, cancer, inmunodeprimidos, litiasis vías urinarias, hiperuricemia, obesidade. Transtornos conduta alimentaria. Nutrición terapéutica.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	12	30	42
Titoría en grupo	8	0	8

Lección maxistral	66	105	171
Probos de tipo test	4	0	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminario	Realización de actividades prácticas sobre diferentes contidos da materia.
	Resolución de exercicios.
Titoría en grupo	Resolución de dúbidas relacionadas coa materia e orientación para a realización das diferentes actividades.
Lección maxistral	Temas teóricos expostos polo profesor na aula.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Titoría en grupo	Resolución de dúbidas relacionadas coa materia e orientación para a realización das diferentes actividades.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Seminario	A avaliación dos seminarios contará con dúas partes que suporán un 40% da nota da asignatura. Unha parte será avaliación continua o longo do cuatrimestre que dura a asignatura e suporá un 20% Nesta parte valorarase a actitude e participación na aula, así como a resolución dos problemas expostos polo profesor na aula. O outro 20% da nota será un tipo test da materia impartida nos seminarios. Cada tres preguntas falladas descontarase unha resposta correcta. É imprescindible superar cada unha das partes para facer media, sendo necesario sacar 5 puntos sobre 10 na avaliación continua e 5 puntos sobre 10 no exame de seminarios para poder facer media. O suspenso dunha parte implica o suspenso na materia. A asistencia aos seminarios é obrigatoria, cando menos no 90% do total das horas asignadas, no caso contrario a/o alumna/o, pasará a ser avaliado según os criterios establecidos para a "modalidade non presencial".	40	A1 B9 D1 A2 B10 D2 A3 B11 D3 A4 B15 D4 A5 B17 D7 D9 D11
Probos de tipo test	A avaliación da parte teórica se realizará con preguntas tipo test. Cada tres preguntas falladas descontarase unha resposta correcta. Para facer media coa nota de seminarios será imprescindible sacar 5 puntos sobre 10. O suspenso dunha parte implica o suspenso na materia. A proba realizarase o día 19 de xaneiro de 2018 na aula magna ás 17:00h.	60	C3 C4 C5 C6 C7 C8

Outros comentarios sobre a Avaliación

Modalidade "non presencial" de seminarios: Se o alumno non pode asistir ao 90% das horas dos seminarios por causa suficientemente xustificada e documentada, o principio do cuatrimestre (nos primeiros 15 días) deberá comunicarllo ao coordinador da materia mediante a solicitude por escrito correspondente, do paso a "modalidade non presencial". No caso de aqueles alumnos que por diferentes motivos, e sempre xustificados, aínda asistindo a algún seminario, non acaden a asistencia do 90% das horas dos seminarios, pasarán igualmente a modalidade "non presencial".

A avaliación da modalidade non presencial consistirá na realización dunha proba tipo test en relación aos contidos dos seminarios. Cada tres preguntas falladas descontará unha resposta correcta. A proba realizarase o día 19 de xaneiro de 2018 na aula magna ás 17:00h.

A puntuación para ser apto nesta parte da materia será de 5 puntos sobre 10, e suporá un 40% da nota da materia. Será imprescindible superar esta parte para facer media ca nota da proba teórica. O suspenso dunha parte implica o suspenso na materia.

2ª edición:

O alumno que non superou a proba tipo test na primeira edición, deberá realizar de novo unha proba tipo test cos mesmos criterios de avaliación que os descritos para a primeira edición. So se gardará a parte de seminarios ata a segunda edición. O alumno que non superou a avaliación continua ou a proba tipo test dos seminarios realizará unha proba escrita en relación os contidos dos seminarios e suporá o 40% da nota. Terá os mesmos criterios de avaliación ca proba escrita de seminarios da primeira edición. Será necesario acadar 5 puntos sobre 10 posibles en cada unha das partes para facer media.

A proba realizarase o día 6 de xullo do 2018 na aula magna ás 17:00h.

Convocatoria de fin de carreira:

Todo alumno que non teña superada a materia en anteriores convocatorias, poderá presentarse a esta convocatoria de fin de carreira. Nesta convocatoria o alumno deberá realizar a proba escrita tanto dos seminarios como da materia. Serán dous exames tipo test nos cales cada tres preguntas falladas descontarase unha resposta correcta. Deberá ter en cada un deles 5 puntos sobre 10 para facer media. Para o computo global a nota de seminarios corresponderá o 40% da nota e a nota da parte teórica o 60% restante.

A proba realizarase o día 20 de Outubro na aula 2 ás 16:00h.

Outros comentarios:

Será imprescindible, que cada alumno matriculado na materia, sexa repetidor ou non, entregue a ficha do alumno nos primeiros 15 días do curso ao coordinador da materia, para poder realizar a avaliación continua da mesma.

As datas oficiais de exame marcadas para esta materia nas edicións correspondentes, poderanse consultar na páxina web así como no taboleiro de anuncios do centro.

Utilizarase a plataforma Faitic, da Universidade de Vigo, para manter comunicación académica-docente, co alumnado (temario, anuncios, cualificacións, etc) para o cal será necesario, que ao inicio do cuadrimestre, o alumnado revise individualmente, se está correctamente dado de alta na plataforma, para así poder utilizar este servizo.

Para as tutorías será necesario enviar previamente un correo electrónico á profesora responsable co tema a tratar.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

FLOREZ, **FARMACOLOGÍA HUMANA**, 6, ELSEVIER MASSON, 2014

PILAR CERVERA, **ALIMENTACIÓN Y DIETOTERAPIA**, 4, MCGRAW HILL INTERAMERICANA, 2004

DANIEL A LUIS ROMÁN, **DIETOTERAPIA, NUTRICIÓN CLÍNICA Y METABOLISMO**, 1, DIAZ DE SANTOS, 2010

Bibliografía Complementaria

MOSQUERA, **FARMACOLOGÍA CLÍNICA PARA ENFERMERÍA**, 4, MCGRAW HILL INTERAMERICANA, 2005

ALPERS, STENSON, **NUTRICIÓN**, 4, MARBÁN, 2003

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermaría clínica I/O51G140V01204

Introdución á enfermaría clínica/O51G140V01201

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/O51G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/O51G140V01103

Fisioloxía: Fisioloxía/O51G140V01105

DATOS IDENTIFICATIVOS**Enfermería clínica I**

Materia	Enfermería clínica I			
Código	O51G140V01204			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Ourense)			
Coordinador/a	Ramos Asensio, Eduardo Miguel			
Profesorado	Pérez Rodríguez, Raquel Ramos Asensio, Eduardo Miguel			
Correo-e	eduardo.ramos.asensio@sergas.es			
Web				
Descrición xeral	A materia Enfermería Clínica I pertence ao módulo das Ciencias da Enfermería. Nesta materia abordarase, desde o punto de vista enfermeiro, as alteracións da saúde nas diferentes situacións e relacionaranse ditas alteracións coa identificación das necesidades da saúde dos individuos. Para facer esta correlación, utilizarase o método científico para a resolución de problemas (necesidades non cubertas) derivados de ditas alteracións: o proceso de enfermaría. Adquiriránse as habilidades para o desenvolvemento dos procedementos necesarios, para dar resposta as necesidades dos individuos nestas e outras alteracións da saúde, dun xeito práctico. Non deixa de ser a aplicación do proceso de enfermaría desde unha perspectiva e enfoque clínico.			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as súas opinións, creencias e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respetar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermedade
C28	Coñecer as alteracións de saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersonais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade hacia temas medioambientais

Resultados de aprendizaxe				
Resultados previstos na materia		Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Ser capaz de comprender os problemas que desencadean as enfermidades no ámbito da patoloxía cirúrxica é médica	A1	C28	D1	
	A2	C29	D2	
	A4	C30	D3	
			D4	
Ser capaz de diferenciar os mecanismos e/ou problemas derivados das patoloxías mais comúns dos diferentes aparellos e sistemas do organismo humano, o seu tratamento médico e cirúrxico	A3	B7	C28	D6
			C29	D7
			C30	D8
			C31	D10
			C32	
Ser capaz de planificar procedementos e intervencións precisas para proporcionar unha adecuada atención de enfermaría os individuos con problemas médicos e cirúrxicos	A4	B7	C28	D1
	A5	B8	C29	D2
			C30	D3
			C31	D4
			C32	D11
			C33	
Ser capaz de identificar e valorar as necesidades e/ou problemas ocasionados polas enfermidades establecendo prioridades, planificando coidados e participa na avaliación do plan de coidados	A1	B7	C28	D2
		B8	C29	D4
			C30	D5
			C33	D7
				D8
				D9

Contidos

Tema	
MÓDULO I Introdución a enfermaría médico-cirúrxica	-Aplicación do proceso de enfermaría en relación coas alteracións da saúde -Organización hospitalaria -Persoal asistencial -Protocolo de acollida ao paciente na unidade de hospitalización -Expediente clínico - Historia clínica
MÓDULO II Atención de enfermaría no perioperatorio	-O preoperatorio -Intraoperatorio: a área cirúrxica -O postoperatorio
MÓDULO III Atención de enfermaría ao doente con desequilibrio hidroelectrolítico, ácido-base.	-Déficit de líquidos e electrolitos -Desequilibrio ácido-base -Cálculo do balance hídrico
MÓDULO IV O doente con alteracións tegumentarias	-Feridas -Prevención das úlceras por presión (UPP) -Queimaduras -Outras alteracións da pel
MÓDULO V O doente con problemas de intercambio gaseoso	-Alteracións respiratorias -Osixenoterapia -Probos funcionais e diagnósticas -Técnicas de fisioterapia respiratoria -Terapia inhalatoria
MÓDULO VI O doente con problemas nas funcións: cardiovascular e circulatorias	-Alteracións cardíacas -Alteracións circulatorias -Probos diagnósticas e funcionais -Medidas preventivas
MÓDULO VII O doente con problemas nas funcións hematolóxicas	-Alteracións hematolóxicas -Medidas de illamento -Catéteres percutáneos, reservorio -Hemotransfusión e hemodoazón

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	44	58	102
Seminario	25	50	75
Titoría en grupo	4	0	4
Probos de tipo test	2	30	32
Probos prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	3	9	12

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminario	Impartición de contidos teórico-prácticos, así como a realización de actividades na aula en relación cos contidos da materia.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumnado mantén co profesorado da materia para o asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumnado mantén co profesorado da materia para o asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe

Avaliación		Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
	Descrición					
Seminario	A avaliación da parte de seminarios da materia, contará con dous apartados, o que no global suporá o 40% da puntuación total da materia. 1º, avaliación continua: farase ao longo do cuadrimestre no que se imparte a materia, mediante a observación das habilidades e destrezas mostradas polo alumnado, durante a realización das prácticas nos seminarios, así como a súa participación nos temas expostos na aula. No caso de non ter superada a avaliación continua, a/o alumna/o, deberá facer unha proba práctica en relación aos contidos impartidos nos seminarios. A puntuación para ser apto neste apartado será de 5 ou máis puntos sobre 10. Esta avaliación suporá o 20% da puntuación total correspondente aos seminarios. 2ª avaliación, proba tipo test: en relación a materia impartida nos seminarios. Dita proba constará de 30 preguntas, con 3 opcións de resposta, sendo só unha delas válida, onde se utilizará a fórmula (A-E), acertos (A) menos erros (E) as preguntas non respostadas non restan puntuación. A puntuación para ser apto neste apartado será de 5 ou máis puntos sobre 10. Esta avaliación suporá o 20% da puntuación total correspondente aos seminarios. Dita proba realizarase na aula e data marcada no calendario académico. Será necesario ter superado as dúas probas de avaliación, para poder superar esta parte de seminarios da materia, o cal será necesario para superar a materia. A asistencia aos seminarios é obrigatoria, cando menos no 90% do total das horas asignadas, no caso contrario a/o alumna/o, pasará a ser avaliado según os criterios establecidos* para a "modalidade non presencial".	40	A1 A2 A3 A4 A5	B7 C31 C32 C33	D1 D2 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11	
Probas de tipo test	Neste apartado avaliarase o contido teórico mediante a realización dunha proba obxectiva de 50 preguntas tipo test con 3 alternativas de resposta, sendo só unha delas correcta. A fórmula que se utilizará para obter a puntuación neste apartado será: (A-E), onde (A) é acertos e (E) erros; as preguntas non respostadas non restan puntuación. A puntuación mínima para ser apto neste apartado será de 5.0 sobre 10.	60	A1 A2 A3 A4 A5	B8 C28 C29 C30 C32 C33	D3 D4 D7 D10	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Modalidade non presencial (seminarios)

A esta modalidade, poderase acoller o alumnado que con causa debidamente xustificada, non lle sexa posible asistir ao 90% do total de horas asignadas para os seminarios, para o cal deberán ao inicio do cuadrimestre en que se imparta a materia (na 1ª semana), comunicar a profesora responsable da mesma, mediante solicitude por escrito, do paso a "modalidade non presencial", indicando cal é a causa que debidamente xustificada, impide a súa asistencia aos mesmos.

No caso daquelas/es alumnas/os que por diferentes motivos, e sempre xustificados, aínda asistindo a algún seminario, non

cheguen a acadar a asistencia establecida do 90%, pasarán igualmente a esta "modalidade non presencial".

A avaliación da modalidade non presencial

A/o alumna/o, deberá realizar unha proba práctica en aula, en relación aos contidos impartidos nos seminarios da materia. A puntuación para ser apto neste apartado será de 5 ou máis puntos sobre 10. Esta avaliación suporá o 20% da puntuación total correspondente aos seminarios.

A/o alumna/o, deberá realizar unha proba tipo test, en relación aos contidos impartidos nos seminarios da materia. Dita proba constará de 30 preguntas, con 3 opcións de resposta, sendo só unha delas válida, onde se utilizará a fórmula (A-E), acertos (A) menos erros (E). As preguntas non contestadas non restan puntuación. A puntuación para ser apto neste apartado será de 5 ou máis puntos sobre 10. Esta avaliación suporá o 20% da puntuación total correspondente aos seminarios.

Será necesario ter aprobado estas dúas probas de avaliación, para poder superar esta parte de seminarios da materia, o cal será necesario para poder superar toda a materia.

Asemesmo deberá de realizar una proba tipo test das mesmas características que para a modalidade presencial para avaliar as competencias da parte teórica e que equivale o 60% da avaliación total da materia e deberáse ter unha puntuación de 5 ou superior para superar esta parte

2ª edición (Avaliación de xullo)

A/o alumna/o deberá, no caso de non ter superada a avaliación continua (modo presencial) ou a proba práctica (modo non presencial), realizar un exame práctico, en relación aos contidos impartidos nos seminarios da materia. No caso de non ter superada a proba tipo test, a/o alumna/o, deberá novamente realizar esta proba (con os mesmos criterios establecidos para a 1ª edición)

Será necesario ter aprobado estas dúas probas de avaliación, para poder superar esta parte de seminarios da materia, o cal será necesario para poder superar toda a materia.

A/o alumna/o que non haxa superado na primeira edición ordinaria a parte da teoría deberá de facer unha proba obxectiva de 50 preguntas tipo test con 3 alternativas de resposta, sendo só unha delas correcta. A fórmula que se utilizará para obter a puntuación neste apartado será: (A-E), onde (A) é acertos e (E) erros; as preguntas non respondidas non restan puntuación. A puntuación mínima para ser apto neste apartado será de 5.0 sobre 10. Esta puntuación suporá o 60% do total da materia.

Convocatoria fin de carreira

Seguirase o mesmo criterio de avaliación que para a modalidade non presencial

Outros comentarios

- As datas oficiais de exame marcadas para esta materia, nas edicións correspondentes, poderanse consultar na páxina web <http://euenfou.webs.uvigo.es/index.php/profesorado/horarios-e-datas-de-avaliacion> así como no taboleiro de anuncios do centro.

Datas de exame: 1ª edición: Proba teórica: 9 de xaneiro do 2017 as 10 horas

Proba práctica: 9/12 xaneiro do 2017 as 12 horas

2ª edición: Proba teórica: 22 de xuño de 2018 as 10 horas

Proba práctica: 22 de xuño de 2018 as 12 horas

Convocatoria fin de carreira: Proba teórica: 23 de outubro de 2017 as 12 horas

Proba práctica: 23 de outubro de 2017 as 9 horas

- Utilizarase a plataforma Faitic, da Universidade de Vigo, para manter comunicación académica-docente, co alumnado (temario, anuncios, cualificacións, etc) para o cal será necesario, que ao inicio do cuadrimestre, o alumnado revise individualmente, si está correctamente dado de alta na plataforma, para así poder utilizar este servizo.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

LeMone, P. Burke, K., **Enfermería médico-quirúrgica. Vol. I, II, 4ª ed.**, Pearson, 2009

Píriz, R. De la Fuente, M., **Enfermería médico-quirúrgica. Enfermería S 21 Vol. I, II, III, 1ª ed.**, DAE, 2013

Swearingen, P.L., **Manual de enfermería médico-quirúrgica. Intervenciones enfermeras y tratamientos interdisciplinarios.**, 6ª ed., Elsevier, 2008

N.A.N.D.A Internacional Edited by T. Heather Herdman and Shigemi Kamitsuru, **Diagnósticos enfermeros definiciones y clasificación 2015-2017**, 1ª ed., Elsevier, 2017

MOORHEAD S., JOHNSON M., MAAS M.L, SWANSON E, **Clasificación de Resultados de Enfermería (NOC) :Medición de Resultados en Salud**, 5ª ed., Eslvier, 2013

BULECHEK G.M., BUTCHER H. K, DOCHTERMAN J. M. WAGNER C., **Clasificación de Intervenciones de Enfermería (NIC)**, 6ª ed., Eslvier, 2013

<http://www.nnnconsult.com>,

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermería clínica II/O51G140V01205

Enfermería comunitaria II/O51G140V01206

Prácticas clínicas I/O51G140V01208

Enfermería clínica III/O51G140V01301

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Farmacoloxía e dietética/O51G140V01203

Introdución á enfermaría clínica/O51G140V01201

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/O51G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/O51G140V01103

Enfermería comunitaria I/O51G140V01104

Fisioloxía: Fisioloxía/O51G140V01105

Fundamentos de enfermaría/O51G140V01107

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería clínica II				
Materia	Enfermería clínica II			
Código	051G140V01205			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Ourense)			
Coordinador/a	García García, Manuel			
Profesorado	Fernández Conde, Ana García García, Manuel González López, Armando			
Correo-e	mgarcigarci@gmail.com			
Web				
Descrición xeral	Enfermería Clínica *II: aborda desde unha perspectiva enfermeira das alteracións de saúde en diferentes situacións, capacitando aos alumnos futuros enfermeiros no manexo do proceso de enfermaría.			

Competencias	
Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as súas opinións, creencias e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respetar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermedade
C28	Coñecer as alteracións de saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersonais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade hacia temas medioambientais

Resultados de aprendizaxe	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Ser capaz de diferenciar os mecanismos e/ou problemas derivados das patoloxías máis comúns dos diferentes aparellos e sistemas do organismo humano, o seu tratamento médico e cirúrxico.	A1	B7	C28	D1
	A2	B8	C29	D2
	A3		C30	D3
	A4		C31	D4
	A5		C32	D5
			C33	D6
				D7
				D8
				D9
				D10
				D11
Ser capaz de planificar procedementos e intervencións precisas para proporcionar unha adecuada atención de enfermaría aos individuos con problemas médicos e cirúrxicos.	A1	B7	C28	D1
	A2	B8	C29	D2
	A3		C30	D3
	A4		C31	D4
	A5		C32	D5
			C33	D6
				D7
				D8
				D9
				D10
				D11
Ser capaz de deseñar coidados nas principais enfermidades relacionadas co aparello dixestivo, locomotor, órganos dos sentidos, sistema nervioso e inmunitario.	A1	B7	C28	D1
	A2	B8	C29	D2
	A3		C30	D3
	A4		C32	D4
	A5			D7
				D10
Ser capaz de planificar e prestar coidados nas principais enfermidades sistémicas.	A1	B7	C28	D1
	A2	B8	C29	D2
	A3		C30	D3
	A4		C31	D4
	A5		C32	D7
			C33	D10
Ser capaz de prestar asistencia centrada no paciente, utilizando os diagnósticos de enfermaría e as actividades derivadas deles, nas patoloxías estudadas.	A1	B7	C28	D1
	A2	B8	C29	D2
	A3		C30	D3
	A4		C31	D4
	A5		C32	D5
			C33	D6
				D7
				D8
				D9
				D10
				D11

Contidos

Tema	
Atención de enfermaría á persoa paciente con trastornos do equilibrio hidroelectrolítico e acido-base, síndrome hemorrágico, inflamación, infección, shock e dor.	- Asepsia e Antiseptia - Feridas. Bioloxía da reparación das feridas. Tratamento e coidados. Tipos de feridas - Problemas infecciosos en pacientes intervídos. Tipos de cirurxía segundo risco de infección postoperatoria. Infeccións por anaerobios - Factores que predispoñen á infección hospitalaria - Shock. *Fisiopatología. Tipos de shock. Coidados de pacientes con risco de shock. Coidados dos pacientes en shock - Queimaduras. *Fisiopatología. Tipos. Coidados - Tumores benignos e *malignos. Definición e tipos de *metástasis. *Estadía *tumoral. Tratamento xeral e coidados do paciente con cancro. - Valoración do paciente con problemas da *glándula *mamaria. - Alteracións da *glándula *mamaria - Coidados de enfermaría ao paciente con *trastornos *mamarios. - Coidados paliativos de enfermaría.

O/a paciente con trastornos inmunitarios	- Bioloxía dos linfocitos B e T - *HLA e enfermidade - Mecanismo de posta en marcha da resposta inmunitaria - Reaccións inflamatorias de hipersensibilidade - Autoinmunidade - Inmunodeficiencias - Coidados de enfermaría a pacientes con trastornos inmunitarios
O/a paciente con problemas da función músculo-esquelética	- Fisiopatoloxía do sistema musculoesquelético - Valoración do paciente - Alteracións articulares - Coidados de enfermaría a pacientes con problemas articulares, osteoporoses e osteomielite - Lesións do membro superior e cintura escapular - Coidados de enfermaría a pacientes con trastornos do membro superior e cintura escapular - Lesións do membro inferior e cintura pélvica - Coidados de enfermaría a pacientes con trastornos do membro inferior e cintura pélvica - Alteracións osteoarticulares que requiren cirurxía - Coidados na cirurxía osteoarticular - *Esclerodermia e outras enfermidades do tecido conxuntivo - LLES. Miopatías. Amiloidosis
O/a paciente con disfunción neurolóxica	- *Fisiopatoloxía do sistema neurolóxico - Valoración do paciente con alteracións neurolóxicas - *Cefalea - Alteracións do nivel de conciencia - Valoración do paciente inconsciente - Convulsións - Accidente cerebro-vascular - Trastornos *neuromusculares. Enfermidades *desmielinizantes - Infeccións do *SNC - *Polineuropatías e *mononeuropatías - Enfermidades dos nervios craniais - Tumores do sistema nervioso - Demencia - Coidados de enfermaría do paciente con problemas neurolóxicos - Coidados paliativos ao paciente crónico
O/a paciente con alteracións da visión	- Fisiopatoloxía do órgano da visión - Valoración do paciente con alteracións oftalmolóxicas - Problemas inflamatorios e infeccións oftalmolóxicas - Alteracións oftalmolóxicas que requiren cirurxía - Coidados de enfermaría nos problemas e cirurxía oftalmolóxica
O/a paciente con alteracións da audición	- Fisiopatoloxía de nariz, garganta e oído - Valoración e problemas xerais de pacientes con alteracións ORL - Coidados de enfermaría en pacientes con problemas e cirurxía ORL - Coidados de enfermaría nas urxencias ORL
O/a paciente con problemas dixestivos.	- Fisiopatoloxía do aparello dixestivo - Valoración do paciente con problemas dixestivos - Alteracións do esófago - Coidados de enfermaría ao paciente con trastornos esofáxicos - Alteracións gástricas - Coidados de enfermaría a pacientes con trastornos gástricos - Alteracións intestinais. Alteracións de colon, recto e ano - Coidados a pacientes con trastornos intestinais, colon, recto e ano - Alteracións do fígado e das vías biliares - Coidados a pacientes con trastornos hepatobiliares - Alteracións pancreáticas - Coidados a pacientes con trastornos pancreáticos

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Titoría en grupo	3	0	3
Lección maxistral	28	65	93
Traballo tutelado	3	15	18
Seminario	12	14	26
Probas de resposta curta	6	4	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Titoría en grupo	Facilitaranse as pautas dos procesos que describen a actividade que desenvolverá o profesor, pero tamén dos pasos que guiarán a actividade do alumno, de maneira que lle servirán para situarse respecto das diferentes dinámicas nas que participará ao longo do proceso de ensino-aprendizaxe.
Lección maxistral	Sesións de clases expositivas. Clases teóricas de tipo participativo para favorecer a discusión e a comprensión do tema tratado. Farase lectura de documentos científicos de interese e/ou casos clínicos.
Traballo tutelado	Traballos individuais e en grupo relacionados co contido do módulo e que se exporán nas clases para favorecer a participación do alumnado e a resolución de problemas.
Seminario	Traballo con pequenos grupos de estudo e debate de temas específicos relacionados co contido do tema. Busca e selección de información relevante, a análise crítica do mesmo, exposición de ideas e traballo en equipo en relación ao obxecto de estudo. Estudo de casos, análises diagnósticos, aprendizaxe baseada en problemas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Titoría en grupo	Facilitaranse as pautas dos procesos que describen a actividade que desenvolverá o profesor, pero tamén dos pasos que guiarán a actividade do alumno, de maneira que lle servirán para situarse respecto das diferentes dinámicas nas que participará ao longo do proceso de ensino-aprendizaxe.
Traballo tutelado	Traballos individuais e en grupo relacionados co contido do módulo, tutelados por un profesor da asignatura.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Traballo tutelado	traballos individuais ou en grupos de poucos alumnos de temas vinculados coa materia da materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (directamente na aula e nos momentos que o profesor ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual)	10	A3	C29	D1	
			A5	C30	D2	
					D3	
					D4	
					D7	
Seminario	Avaliación continua da participación, habilidades e destrezas do alumnado nas prácticas realizadas nos seminarios. Asistencia obrigatoria polo menos ao 90% do total das horas. De non tela, realizarase modalidade non presencial. Na modalidade non presencial a cualificación calcularase facendo media entre a nota da proba de pregunta curta e/ou test, e a proba de pregunta longa.Nota de corte 5 sobre 10.Para a nota final é imprescindible aprobar cada unha das partes.	30	A1	B7	C30	D1
			A2	B8	C31	D2
			A3		C32	D3
			A4		C33	D4
						D5
						D6
						D7
						D8
						D9
						D11
Probas de resposta curta	Exame de coñecemento mediante preguntas de resposta curta e/ou test Nota de corte 5 sobre 10. Para a nota final é imprescindible aprobar cada unha das partes. A data do exame na primeira edición será o 24 de Maio de 2018.	60	A1	C28	D7	
				C29		
				C30		

Outros comentarios sobre a Avaliación

A data do exame na segunda edición será o 2 de Xullo de 2018.

A asistencia aos seminarios é de carácter obrigatorio, polo menos o 90% do total de horas.

MODALIDADE NON PRESENCIAL: Os estudantes que non lles sexa posible cursar unha avaliación continua por motivos suficientemente xustificadas e documentados, facilitaráselles a seguinte avaliación final: proba de coñecementos ou exame que valorará o profesor responsable da materia. O alumno deberá superar cada unha das partes (teoría e seminarios). Para superar a totalidade da materia (teoría e seminarios) será indispensable ter superada cada unha das partes . O suspenso dalgunha parte suporá o suspenso da materia. NOTA: Os exames de coñecementos abarcarán os contidos teóricos e contidos dos seminarios. Poderán ser tipo test e/ou pregunta curta. Globalmente corresponden ao 90% da nota final, en primeira convocatoria. SEGUNDA CONVOCATORIA E SEGUINTEs: segunda convocatoria e seguintes, para a cualificación, só se terá en conta o exame de coñecementos sobre contidos teóricos e seminarios da materia. Tipo de exame test e/ou pregunta curta (100% da nota global).CONVOCATORIA FIN DE CARREIRA: Para a cualificación, só se terá en conta o exame de coñecementos sobre contidos teóricos e seminarios da materia. Tipo de exame test e/ou pregunta curta (100% da nota global). A data da convocatoria de fin de carreira será o 25 de Outubro de 2017.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

P. L. Swearingen, **Manual de Enfermería Médico-Quirúrgica**, 6ª Edición, ELSEVIER, 2008

Brunner, Suddarth, **Enfermería Médico-Quirúrgica**, 12ª Edición, Lippincott Williams & Wilkins, 2016

NANDA Internacional, **NANDA Internacional. Diagnósticos enfermeros. Definiciones y clasificación. 2015-2017**, 1ª Edición, ELSEVIER, 2015

Sue Moorhead, PhD, RN, Marion Johnson, PhD, RN, Meridean L. Maas, **Clasificación de Resultados de Enfermería (NOC) :Medición de Resultados en Salu**, 5ª Edición, ELSEVIER, 2013

Bulechek, Butcher, Dochterman & Wagner, **Clasificación de Intervenciones de Enfermería (NIC)**, 6ª Edición, ELSEVIER, 2013

Harrison, **Principios de Medicina Interna**, 18ª Edición, McGraw Hill, 2012

NNNconsult,

DIALNET,

Index de enfermería,

Bibliografía Complementaria

S. M. Lewis, **Enfermería Médico-Quirúrgica**, 6ª Edición, ELSEVIER, 2004

CUIDEN,

PubMed,

CIBER REVISTA,

CULTURA DE CUIDADOS,

ENFERMERÍA GLOBAL,

Enfermería clínica,

<http://www.aeeorl.es/>,

<http://seorl.net/>,

<http://www.aeeto.es/>,

<http://www.univadis.es/?gclid=CKSm1I3I2dQCFTcW0wod17MGgw>,

<http://www.aeepd.com/>,

<https://www.seeo.org/>,

Recomendaciones

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas II/O51G140V01303

Prácticas clínicas III/O51G140V01306

Prácticas clínicas IV/O51G140V01405

Prácticas clínicas V/O51G140V01406

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Prácticas clínicas I/O51G140V01208

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/O51G140V01101

Fisiología: Fisiología/O51G140V01105

Enfermería clínica I/O51G140V01204

Introducción a enfermería clínica/O51G140V01201

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería comunitaria II				
Materia	Enfermería comunitaria II			
Código	O51G140V01206			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Ourense)			
Coordinador/a	Pérez Fernández, María Reyes			
Profesorado	Pérez Fernández, María Reyes			
Correo-e	mariareyes.perez.fernandez@sergas.es			
Web	http://mariareyes.perez.fernandez@sergas.es			
Descrición xeral	A materia Enfermería Comunitaria II dá continuidade á materia Enfermería Comunitaria I de 1º de grao. Nesta materia, expónse a atención primaria de saúde como alicerce fundamental para a prestación de servizos de saúde á poboación, tendo en conta, desde o punto de vista enfermeiro, dos principais programas de saúde que actualmente se desenvolven no sistema sanitario español			

Competencias	
Código	
A1	Que os estudantes demostraren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermmería, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada as necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenrolo dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais y deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermmería dirixidos as persoas, familias o grupos, orientados aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cuales se diagnostica, trata ou cuida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermmería
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B5	Diseñar sistemas de cuidados dirixidos as persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
B6	Aplicar as intervencións da enfermmería na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B8	Promover e respetar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermedade
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocuidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz cos pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
B17	Realizar coidados de enfermmería baseándose na atención integral da saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
C19	Dirixir, avaliar e prestar os coidados integrais de enfermmería, ao individuo, a familia e a comunidade.
C20	Capacidade para describir os fundamentos do nivel primario de saúde e as actividades a desenvolver para proporcionar un coidado integral de enfermmería ao individuo, a familia e a comunidade.
C21	Comprender a función e actividades e actitude cooperativa que o profesional deberá desenvolver nun equipo de Atención Primaria de Saúde.
C22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermedade.

C23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do entorno, para atender as persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes de unha comunidade
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos
C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.
C27	Formar e informar, facilitar e apoiar a saúde e o benestar dos membros da comunidade, cuxas vidas están afectadas por problemas de saúde, risco, sufrimento, enfermidade, incapacidade ou morte.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersonais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade hacia temas medioambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Ser capaz de realizar enquisas epidemiolóxicas e resolver estudos epidemiolóxicos de brotes de enfermidades ou situacións desfavorables en relación coa saúde	A1	B1	C26	D1
	A2	B3		D2
	A3	B6		D3
	A4	B15		D4
	A5			D5
				D6
				D7
				D8
				D9
				D10
				D11
Saber aplicar intervencións de formación para a saúde para contribuír a resolver problemas de saúde colectivos	A1	B2	C19	D1
	A2	B4	C20	D2
	A3	B5	C21	D3
	A4	B8	C22	D4
	A5	B9	C23	D5
		B10	C24	D6
		B11	C25	D7
		B16	C27	D8
		B17		D9
				D10
				D11

Contidos

Tema	
TEMA 1. EPIDEMIOLOXÍA II	1.1. Epidemioloxía das enfermidades transmisibles 1.2. E. transmisibles por vía aérea 1.3. E. transmisibles por vía hídrica y alimentaria 1.4. E. susceptibles de inmunoprevención 1.5. E. emerxentes 1.6. Zoonosis y E. transmitidas por vectores 1.7. E. relacionadas con la inmunoprevención
TEMA 2. PRINCIPIOS XERAIS DA ATENCIÓN PRIMARIA DE SAÚDE. ENFERMARÍA COMUNITARIA	2.1. Principios xerais 2.2. Organización e funcionamento dos Servizos de Atención Primaria 2.3. Entrevista clínica
TEMA 3. EDUCACIÓN PARA A SAÚDE	3.1. Enfoques e modelos de EPS 3.2. Planificación de programas e/ou actividades 3.3. Métodos e medios de EPS

TEMA 4. EPIDEMIOLOXÍA E PREVENCIÓN DAS ENFERMEDADES CRÓNICAS

- 4.1. Programa de prevención cardiovascular
- 4.2. Programa EPOC
- 4.3. Programa de atención domiciliaria
- 4.4. Programa do neno san
- 4.5. Programa da muller

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	25	15	40
Titoría en grupo	5	0	5
Eventos docentes y/o divulgativos	2	0	2
Saídas de estudo/prácticas de campo	2	0	2
Lección maxistral	40	0	40
Observación sistemática	2	0	2
Probas de tipo test	2	2	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminario	Actividades *enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten #afondar ou *complementar os contidos da materia. Pódense empregar como *complemento das clases teóricas
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co *profesorado da *asignatura para *asesoramiento/desenvolvemento de actividades da *asignatura e do proceso de aprendizaxe
Eventos docentes y/o divulgativos	Conferencias, charlas, exposicións, mesas redondas, debates... realizados por *ponentes de prestixio, que permiten profundar ou *complementar os contidos da materia.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de *adquisición de habilidades básicas e *procedimentales relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos non académicos exteriores. Entre elas pódense citar prácticas de campo, visitas a eventos, centros de investigación, empresas, institucións... de interese académico-profesional para o alumno.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou *directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	realizarase unha atención persoalizada
Titoría en grupo	realizarase unha atención persoalizada

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Observación sistemática	Recompilación de datos sobre a participación e actitude do alumno, nas actividades expostas nos seminarios e nas las clases teóricas . Nota de corte 5. No caso de non ter superado este apartado o alumno deberá facer unha proba práctica onde terá que demostrar o seu coñecemento sobre os contidos impartidos nos seminarios. Nota de corte 5.	40	B1 C19 D1 B2 C20 D2 B3 C21 D3 B4 C22 D4 B5 C23 D5 B6 C24 D6 B8 C25 D7 B9 C26 D8 B10 C27 D9 B11 D10 B15 D11 B16 B17

Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Contabilizarase o número de acertos e o de fallos, cada pregunta fallada descontará un 0,33. As respostas en branco non descontan. É necesario sacar un 5 para superar a materia	60	A1 B1 C19 D1 A2 B2 C20 D2 A3 B3 C21 D3 A4 B4 C22 D4 A5 B5 C23 D5 B6 C24 D6 B8 C25 D7 B9 C26 D8 B10 C27 D9 B11 D10 B15 D11 B16 B17
---------------------	---	----	---

Outros comentarios sobre a Avaliación

Data do exame: 8 de mayo de 2018. É indispensable aprobar cada unha das partes avaliadas cun 5 como nota mínima (o exame e a participación nos seminarios) para superar a materia

Avaliación para a modalidade non presencial: Esta modalidade pode ser escollida en dúas situacións diferentes:

1. Os alumnos que por causas debidamente xustificadas non lles resulte posible a asistencia regular aos seminarios (máis do 90%), neste caso os alumnos deberán comunicar ao comezo da materia e por escrito á profesora responsable que non van asistir aos devanditos seminarios, xustificando debidamente este feito
2. Os alumnos que por diferentes causas, sempre xustificadas, non cumpran a porcentaxe mínima de asistencia.

Nos dous casos non terán opción á modalidade de avaliación continua, pasando á modalidade non presencial.

A avaliación da modalidade non presencial constará de dous partes:

1. Un exame tipo test con preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Contabilizarase o número de acertos e o de fallos, cada pregunta fallada descontará un 0,33. As respostas en branco non descontan. É necesario sacar un 5 sobre unha puntuación de 10 para aprobar (60% da nota final).
2. Unha proba práctica onde o alumno terá que demostrar o seu coñecemento sobre os contidos impartidos nos seminarios. Nota de corte 5 sobre 10. (40% da nota final).

Segunda convocatoria

Data do exame: 27 de xuño de 2018. O alumno examínase da parte que non superase na 1ª convocatoria, o tipo de proba será o mesmo.

Convocatoria de fin de carreira

Data do exame: 31 de outubro de 2017. Criterio de avaliación: proba tipo test (100%). Nota de corte 5.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Martín-Zurro A., Jodar G., **Atención familiar y salud comunitaria**, 1ª, Elsevier, 2011

Burns N y Grove S., **Investigación en enfermería**, 5ª, Elsevier, 2015

Piedrola Gil, **Medicina Preventiva y Salud Pública**, 12ª, Elsevier, 2015

Mazarrasa y col., **Salud Pública y enfermería comunitaria**, 1ª, McGraw Hill, 2005

Martín Zurro A y Cano Pérez JF, **Atención Primaria. Concepto, organización y práctica clínica**, 6ª, Elsevier, 2003

Pérez Fernández MR, **Principios de Hidroterapia y Balneoterapia**, 1ª, McGraw Hill, 2005

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermería clínica II/O51G140V01205

Prácticas clínicas I/O51G140V01208

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Enfermería comunitaria I/O51G140V01104

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Xestión de enfermaría				
Materia	Xestión de enfermaría			
Código	O51G140V01207			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Ourense)			
Coordinador/a	Núñez Masid, Eloína			
Profesorado	Núñez Masid, Eloína Souto Pereira, Montserrat			
Correo-e	eloina.nunez.masid@sergas.es			
Web				
Descrición xeral	Co estudo desta materia preténdese que o alumno adquira as competencias necesarias pra poder traballar no medio sanitario no marco da organización dos servizos de saúde, ofrecendo unha atención no coidado asentadas nas normas de garantía de calidade. A través do programa docente o alumno coñecerá o proceso administrativo dende calquera nivel da organización. Afondará nos modelos de Sistemas Sanitarios, a súa creación, obxectivos e deseño. Desarrollará competencias no eido da xestión de enfermeira e dotarase de elementos de discusión para o pensamento e acción enfermeiras, actualizando os conceptos de xestión e administración sanitaria dentro do marco actual de política xeral. Se facilitará o coñecemento do medio laboral onde o alumno desenvolverá o seu labor como profesional. O desenvolvemento das competencias específicas desta materia recomendan que o alumno teña adquirido previamente as de asignaturas coma Fundamentos de Enfermeira e Enf. Comunitaria I			

Competencias	
Código	
A1	Que os estudantes demostran posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermería española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial na transformación
B13	Aplicar os principios de financiación sanitaria e sociosanitaria e utilizar adecuadamente os recursos dispoñibles
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
C45	Coñecer o Sistema Sanitario Español.
C46	Identificar as características da función directiva dos servizos de enfermaría e a xestión de coidados.
C47	Coñecer e ser capaz de aplicar as técnicas de dirección de grupos.
C48	Coñecer a lexislación aplicable e o código Ético e Deontolóxico da enfermería española, inspirado no código Europeo de Ética e Deontoloxía de Enfermaría.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersonais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade hacia temas medioambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
A18 Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaria.	C18			
.Ser capaz de analizar los entornos y políticas sanitarias más significativas	A1	B12	C45	D1
	A2	B15		D3
	A3			D5
	A4			D7
	A5			D8
Nova				
. Ser capaz de aplicar la Política de calidad asistencial y la evaluación de la calidad de los servicios de enfermería	A1	B12	C46	D1
	A2	B13	C47	D2
	A3	B15	C48	D3
	A5			D4
				D5
				D6
				D7
				D8
				D9
				D10
				D11

Contidos

Tema	
TEMA Introduccion a Administracion	-Concepto de Administracion.Características -Evolucion das teorías administrativas.
TEMA Entorno Sanitario e compoñentes administrativos	-Entorno sanitario e conceptos de saúde -Sistemas de atención a saúde.Tipos
TEMA O Sistema de Saúde en España	-A Constitución e os dereitos de saúde -Ley Xeral de Sanidade -Estructura do sistema de saúde no Estado Español. -Servizo Galego de Saúde SERGAS -Áreas de saúde .Mapa Sanitario
TEMA Sistemas Sanitarios de países de entorno OCDE	As exposicións en clase maxistral de modelos próximos ao noso entorno derivaran nun traballo en grupo modelando e expoñendo os elixidos en seminario
TEMA O Proceso administrativo e o seu desenvolvemento	-Definición, etapas e características. -Información e comunicación no proceso administrativo. -Relación entre enfermaría e administración. -Función administrativa, niveles, teorías e modelos enfermeiros en administración.
TEMA A Planificación dos servizos de saúde	-Definicións e características da planificación sanitaria.Etapas e técnicas de planificación. -A economía na planificación.Marketing e custos sanitarios. -Presupostos.Contrato/programa.Criterios metodolóxicos
TEMA A Organización Sanitaria	-Definición e fins -Conceptos básicos -Fases: Estructuración, Instalación e Sistematización
TEMA A Dirección nos servizos sanitarios e de Enfermería	-Concepto, ámbito e límites.Equipa -Liderazgo. -Motivación. -Comunicación e Orientación. -Supervisión.
TEMA A Evaluación e o Control	-Definición e Obxectivos -Características do Control.Tipos e medios. -Problemas do Control.
TEMA Calidade da Atención Sanitaria e dos Coidados Enfermeiros	-Concepto de Calidade na atención sanitaria. -Definicións.Compoñentes -Enfermería e Calidade -Evolución histórica -Control e Garantía de Calidade -Valoración da Calidade: estrutura-proceso-resultado -Indicadores, criterios e estándares de calidade -Programas de mellora e garantía de calidade.Programas na enfermaría.

TEMA Xestión Analítica	-Principios a ter en conta -Catalogo de actividade enfermeiras. SIGNO II -Rexistro de actividades enfermeiras.Sistema podeirado.
TEMA XESTION DE RECURSOS HUMANS(RR HH)	-Dotacion de persoal.Seleccion,contratacion -Programacion -Sistemas de clasificacion dos doentes.GDR -Traballo por doente.Parlla. de Montesinos -Politica de persoal.Absentismo.Rotacions.Formacion -Saude laboral.Enfermedade profesional.
TEMA Xestión economica e enfermaria	-Recursos materiais(RR MM).Plan de necesidades.Stocks en enfermaria. -Xestión de compras. Presupostos.Fins.TiposPreparacion .Control. Desviacion
TEMA Xestión de Conflictos e Comunicacion	-Causas e consecuencias dos Conflictos -Intervencion e resultados da intervencion. -Análisis Transaccional e a súa aplicación na xestión
TEMA Arquitectura Sanitaria e a xestión de enfermaria	-Aproximación a visión histórica. -Modelos e tipos de hospitais. -Enfermaria e a arquitectura sanitaria. -Plans Directores e implicación enfermeira

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	3	10	13
Traballo tutelado	0	7	7
Seminario	12	10	22
Lección maxistral	37	70	107
Probas de tipo test	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	O estudante de xeito individual ou en grupo elabora un traballo deseñado coa tutela do profesor en relación a unha materia clave no temario da asignatura,traballo que sera exposto ou presentado de xeito publico e tera transcendencia na avaliacion da mesma.
Traballo tutelado	O estudante de xeito individual ou en grupo elabora un traballo deseñado coa tutela do profesor en relación a unha materia clave no temario da asignatura,traballo que sera exposto ou presentado de xeito publico e tera transcendencia na avaliacion da mesma
Seminario	Actividade en aula de xeito participativo co profesor tutelando e propoñendo ou motivando a laboura dos alumnos no manexo de temas complexos en relación a temario para concluir entre eles aprendizaxe competencial
Lección maxistral	Clases expositivas sobre contidos basicos da materia por parte do profesor fomentando a dinamica participativa do alumno

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Traballo tutelado	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma de/dos estudante/*s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...	20	A1 B12 C18 D1 A2 B13 C45 D2 A3 B15 C46 D3 A4 C47 D4 A5 C48 D5 D6 D7 D8 D9 D10

Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.	20	A1 A2 A3 A4 A5	B12 B13 B15	C18 C45 C46 C47 C48	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11
Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades	60	A1 A2 A3 A4 A5	B12 B13 B15	C18 C45 C46 C47 C48	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Fecha de examen 15 de mayo a las 17 horas AVALIACION FINAL: Consistente en examen tipo test 40 preguntas de respuesta multiple con cuatro opciones de respuesta,siendo est unica. Suponiendo el 60% del resultado final

-evaluacion de trabajo grupal sobre sistemas sanitarios de paises pertenecientes a la OCDE.suponiendo el 20% de resultado final

-elaboracion de Manual de organizacion de unidad de enfermeria tipo,suponiendo el 20% de resultado final

- Fecha examene 20 junio a las 17 horas. Segunda concocatoria: en igual condiciones que la primera

OPCION B:para alumnos que no les sea posibles cursar una evaluacion continua por motivos justificados y documentados se realizara examen en relacion a tematica inherente a cada seminario de 15 preguntas,se entregara por parte del alumno trabajo sobre 2 seminarios a elegir que defendera ante el profesor de la asignatura

Fecha examen 2 de octubre a las 16 horas.Convocatoria fin de carrera: Consistira en examen de 50 preguntas test de respuesta multiple con 4 respuestas y una sola verdadera

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Dee Aun Gillies, **gestion de enfermeria**, 1ªedicion, Masson Salvat, 1994

Alvarez Nebreda Carlos, **administracion sanitaria y sistemas de salud**, 1ªedicion, Sintesis, 1994

Bibliografía Complementaria

Mª Paz Mompert Garcia, **administracion de Servicios de Enfermeria**, 1ªedicion, Mason salvat, 1994

Temes Jose Luis/Pastor V., **manual de gestion hospitalaria**, 1ªedicion, Mowraw-Hill, Interamericana de España, 1996

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermería comunitaria II/O51G140V01206

Ética e lexislación/O51G140V01202

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Enfermería comunitaria I/O51G140V01104

Fundamentos de enfermería/O51G140V01107

Outros comentarios

O alumno debería consultar a prensa especializada,Mundo sanitario,diario medico e artigos de xornais de prensa xeral de actualidade en política sanitaria e artigos de opinion

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas clínicas I				
Materia	Prácticas clínicas I			
Código	O51G140V01208			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Ourense)			
Coordinador/a	Fernández Varela, María Milagros Fariñas Valiña, Natalia			
Profesorado	Fariñas Valiña, Natalia Fernández Varela, María Milagros			
Correo-e	nfarval@gmail.com mfervar3@sergas.es			
Web				
Descrición xeral	O obxectivo da materia é achegar coñecementos e habilidades, relacionados co manexo das intervencións e actividades enfermeiras, orientadas ao coidado, para satisfacer necesidades básicas do ser humano no continuun saúde/enfermidade			

Competencias	
Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermmería, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional adecuada as necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenrolo dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais y deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermmería dirixidos as persoas, familias o grupos, orientados aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cuales se diagnostica, trata ou cuida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermmería
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B5	Diseñar sistemas de cuidados dirixidos as persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
B6	Aplicar as intervencións da enfermmería na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, cómo individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto as súas opinións, creenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respetar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocuidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz cos pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermmería española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial na transformación
B13	Aplicar os principios de financiación sanitaria e sociosanitaria e utilizar adecuadamente os recursos dispoñibles
B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria

B17	Realizar coidados de enfermmería baseándose na atención integral da saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
B18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidade e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou terminal
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións adecuadas para proporcionar axuda nas mesmas.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
C15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, dende unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar, a calidade e seguridade, as persoas atendidas.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
C19	Dirixir, avaliar e prestar os coidados integrais de enfermaría, ao individuo, a familia e a comunidade.
C22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
C23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do entorno, para atender as persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes de unha comunidade
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos
C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
C35	Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e previr complicacións.
C36	Coñecer os aspectos específicos dos coidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento.
C37	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse.
C42	Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecemento.
C44	Seleccionar as intervencións coidadoras dirixidas a tratar ou a previr os problemas de saúde e a súa adaptación á vida diaria mediante recursos de proximidade e apoio á persoa anciá.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersonais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade hacia temas medioambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Ser capaz de participar nos cuidados que teñan como finalidade garantir o maior grao de independencia das persoas nas súas necesidades máis básicas, fomentando unha excelente relación interpersoal que garanta a dignidade e confidencialidade.

A1	B1	C8	D1
A2	B3	C11	D2
A3	B6	C12	D3
A4	B7	C15	D4
A5	B8	C17	D5
	B9	C18	D6
	B11	C26	D7
	B12	C29	D8
	B15	C31	D9
	B16	C33	D10
	B17	C42	D11
	B18	C49	

Ser capaz de proporcionar cuidados ao paciente aplicando o Proceso de Enfermaría, establecendo unha actitude empática co paciente e familia aos que garantirá o dereito á confidencialidade, dignidade e privacidade.

A1	B1	C4	D1
A2	B2	C8	D2
A3	B3	C10	D3
A4	B4	C11	D4
A5	B5	C12	D5
	B6	C13	D6
	B10	C15	D7
	B12	C17	D9
	B13	C18	D10
	B14	C19	D11
	B15	C22	
	B16	C23	
	B17	C24	
		C25	
		C29	
		C31	
		C33	
		C35	
		C36	
		C37	
		C44	
		C49	
		C50	

Contidos

Tema

Rotatorio de prácticas preprofesionales que permitan a aplicación dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermaría á práctica clínica, en centros de atención primaria, centros asistenciais, sociosanitarios e hospitais.	PROCESO ENFERMEIRO: Manexo taxonomía NANDA, NIC, NOC PROCEDEMENTOS: -- Cateterismo venoso periférico -- Sondaxe vesical: masculino e feminino -- Sondaxe nasogástrico e rectal -- Paciente encamado -- Aspiración de secrecións
---	---

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas clínicas	197	0	197
Titoría en grupo	2	0	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	12	13
Informe de prácticas	0	13	13

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas clínicas	O estudante desenvolve as actividades nun contexto relacionado co exercicio da profesión enfermeira
Titoría en grupo	Seguimento da aprendizaxe práctica do alumno na súa actividade hospitalaria. Entrevistas que o alumnado mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvo de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe. Poderán ser presenciais e a través de mail

Atención personalizada

Metodoloxías Descrición

Titoría en grupo Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvo de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Prácticas clínicas	Informe de avaliación emitido pola supervisora da Unidade, co asesoramento das enfermeiras que participaron na docencia. Asistencia obrigatoria 100% Nota de corte 5. É imprescindible superar cada parte para obter a porcentaxe da nota.	35	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B4 B6	C4 C8 C10 C11 C12	D1 D2 D3 D4 D5
				B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B18	C13 C15 C17 C18 C19 C22 C29 C31 C33 C35 C36 C37	D6 D7 D8 D9 D10 D11
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Probas teórico-prácticas (oral/escrita) para a avaliación que inclúen procedementos/protocolos, problemas ou técnicas enfermeiras a realizar/resolver. O alumnado deberá dar resposta á actividade exposta, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia. Nota de corte 5 É imprescindible superar cada parte para obter a porcentaxe da nota.	35		B1 B3 B17	C17 C18 C29	D2 D3 D9
	Avaliación: 10 e 11 /05/ 2018				C42 C44 C49 C50	
Informe de prácticas	Elaboración dun traballo por parte do alumnado que constará de : Elaboración dun traballo por parte do alumnado que constará de 2 partes : 1. Informe sobre as tarefas e procedementos desenvolvidos, observacións realizadas, Valoración:10% 2. Elaboración dun caso práctico desenvolvendo o proceso de enfermaría nun paciente da Unidade de prácticas na que realice a súa estancia clínica, estará baseado na taxonomía NANDA, NIC, NOC. Valoración 20% Consultar a guía do traballo na plataforma Faitic. A presentación será individual. Prazo de entrega: - Informe/ memoria ata o último día de Prácticas. - Caso clínico: 28/02/2018 Cualificación : 30% da materia, onde o 10% corresponderá á Memoria e o 20% ao caso práctico. A non presentación do traballo nas datas establecidas supón a non superación da materia Nota de corte 5 en cada apartado do traballo.	30	A1 A2 A3 A4	B2 B3 B4 B5	C17 C18 C19 C23	D1 D2 D3 D4
				B6 B14 B16	C24 C25 C26	D7
					C29 C44 C50	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Imprescindible aprobar cada parte, para superar a materia

A asistencia a prácticas clínicas é obrigatoria, as ausencias serán recuperadas segundo establece a normativa de Prácticas Clínicas de Centro.Faltas de asistencia NON recuperadas supón a non valoración da rotación, e por tanto, a non superación da materia.

Segunda Edición: As condicións de avaliación serán as mesmas, o alumnado terá que superar a/s parte/s que teña pendentes.

Avaliación: 26/06/2018 Entrega caso clínico: ata ó 15/06/2018 O ALUMNADO QUE NON REALIZARA O ROTATORIO COMPLETO DAS PRACTICAS CLÍNICAS, NON PODERÁ REALIZAR O EXAME DE SIMULACIÓN.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

NANDA International, **Diagnósticos Enfermeros: Definiciones Y Clasificación 2015-2017**, 10ª, ELSEVIER, 2015

Mccloskey y col., **Claificación de Intervenciones de Enfermería, NIC**, 6ª, Elsevier, 2013

Meridean Maas; Marion Johnson; S. Moorhead, **Claificación de resultados, NOC**, 5ª, Elsevier España, 2013

Perry & Potter, **Guía Mosby de Técnicas y procedimientos en enfermería**, 8ª, Elsevier, 2016

Index de enfermería (digital),

Enfermería global (global),

Revista Enfermería Clínica,

Bibliografía Complementaria

Jhonson y cols, **Interrelaciones NANDA, NIC, NOC**, 3ª ED., ELSEVIER, 2007

<http://www.gneaupp.org>,

<http://www.isciii.es/investen>,

Portal Sanitario Fistera (Atención Primaria en la Red) <http://www.fistera.com/index.asp>,

Nursing,

www.wenfersalud.com,

Metas de Enfermería,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas II/O51G140V01303

Prácticas clínicas III/O51G140V01306

Prácticas clínicas IV/O51G140V01405

Prácticas clínicas V/O51G140V01406

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermaría clínica II/O51G140V01205

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/O51G140V01101

Fisioloxía: Fisioloxía/O51G140V01105

Enfermaría clínica I/O51G140V01204

Outros comentarios

- Rógase unha permanente atención ás disposicións sobre a materia que, no seu momento, figuren nos taboleiros de anuncios da Escola de Enfermaría e consultar a plataforma FAITIC a través da cal se fornecerá información para o seguimento e desenvolvemento da materia

- Importante que o documento de asistencia a prácticas /clínicas recolla, tanto a asistencia como as faltas, para a súa posterior recuperación.

- En caso de non poder acudir por motivos xustificadas e documentados, o alumnado avisará por correo electrónico ao profesorado da materia con COPIA á supervisora da unidade de rotación
